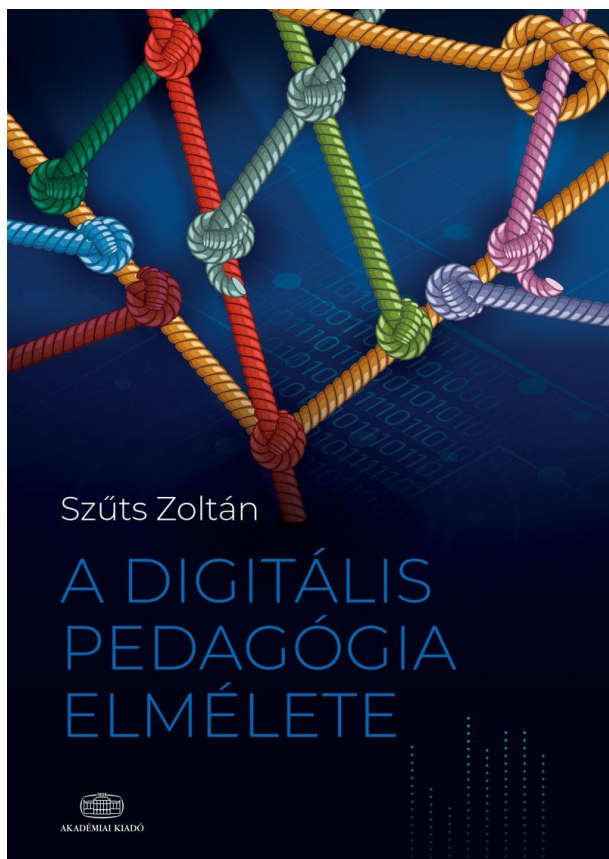

Beszámolók, szemlék, referátumok

Pedagógusoknak készült, de könyvtárosoknak is referenciális szakkönyv

Szűts Zoltán

A digitális pedagógia elmélete

Akadémiai Kiadó

ISBN: 978 963 454 585 9

DOI: [10.1556/9789634545859](https://doi.org/10.1556/9789634545859)

Online megjelenés éve: 2020

Bevezető

Az elmúlt fél évszázad alatt kibontakozó informatikai és telekommunikációs forradalom már eddig is alapvetően és mélyrehatóan változtatta meg az emberi információkezelési- és közlési technikák feltétel- és lehetőségrendszerét. Az elektronikus-digitális információfeldolgozás, a multimédia, a

hipertext, a virtuális és kiterjesztett valóság, az összekapcsolt adatbázisok és a globális kommunikációs hálózatok radikálisan átforgalmazták információs környezetünket. Szűts Zoltán könyve azzal a céllal készült, hogy a digitális (virtuális, elektronikus, online) tanulási környezetek értelmezésének és hatékony működtetésének elméleti alapjait rendszerbe foglalja a köz- és felsőoktatásban tevékenykedő tanárok számára. Arra törekszik, hogy olyan releváns információkat, ismereteket, tudáselemeket mutasson be, amelyek alkalmasak a digitális eszköz- és alkalmazásvilág lehetőséghorizontjának rendszerszemléletű értelmezésére. Bár a könyv tanárok számára készült, a benne foglalt sokrétű ismeretanyag, a bemutatott nézőpontok sokfélesége – nem utolsósorban témájának aktualitása miatt – hasznos és érdekes olvasmány lehet minden érdeklődő számára. (Részlet Komenczi Bertalan lektornak a könyvhöz írt előszavából.)

„Mediatizált világunk permanens béta-állapotban van, amelynek gravitációs magja igyekszik magához vonni az élet egyre több területének részecskéit, és digitálisan feltölteni őket” – írja Szűts Zoltán Digitális pedagógia című esszéjében. Majd így folytatódik a gondolat: „Véleményünk szerint az emberiség története során Gutenberg óta, tehát több mint fél évezrede egyetlen kommunikációs forma vagy médium sem épült be olyan erősen a kultúra és a társadalom, a munkavégzés és az irányítás, ezzel pedig az információszerezés és a tanulás alrendszerébe, mint az internet, beleértve a rádiót és a televíziót is.”

Szándékosan írtam a „Digitális pedagógia elmélete” szakkönyv műfaji meghatározásaként az esszé fogalmat. Ezzel a kategorizálással azt szeretném jelezni, hogy ugyan a kötet címében a pedagógia lehatárolónak látszó, a képzéskultúrára utaló kifejezése jelenik meg, mégis úgy látom, hogy a teljes mű haszonnal forgatható minden olyan szakterület művelői számára, akik felvállaltan a tudásme-

nedzsmint témakörében tevékenykednek. Ilyen értelemben a könyvtárosok részére is segíthet a média- és információ-büvkörök ismeretvilágában való eligazodásban. Mégpedig gyakorlati útmutatásokkal. A példák és módszerek ugyan alapvetően az iskolai oktatás rendszerére értelmezettek, ám ettől függetlenül, a könyvtáros és olvasója közötti digitális kapcsolati hálózat formatanára is kiterjeszthetők.

Maga a szerző is gyakran utal arra az alapvetésre, hogy az online tudásforgalmazásra alakult, vagy a hagyományos keretekre épített átszabás során létrejött intézményi szerveződések közös kiindulópontokra épülnek. Ebben teljesen egyetérthetünk a szerzővel, ismét előhívva azt a régi igazságot, hogy az oktatás, képzés, ideértve a könyvtári közvetítést is, célja és eredménye nem lehet – egyik közreműködő szintjén sem – az elidegenedés, a digitális szkepticizmus. Éppen irodalmi példával szemlélteti Szűts Zoltán ezt a mértékletes hozzáállást.

Így fogalmaz: „A könyv célja tehát egy elméleti keret felvázolása, amely meghatározza az infokommunikációs eszközök, a digitális média- és interaktív tartalmak, illetve a hálózat tudatos és egységes stratégia alapján történő használatát az oktatásban. A „tudatos” kifejezés ismétlődő használata nem véletlen. További kulcsszavaink az egyensúly, a komplexitás, a hatékonyság, az eredményesség, illetve az oktatási céloknak megfelelő használat. Az utóbbi szemléltetésére hozzuk a következő példát: amennyiben egy harmincéves rádió ellátja a funkcióját, azaz híreket vagy az általunk kedvelt adót lehet hallgatni a segítségével, akkor használata megfelel a célnak, nem szükséges tehát az eszközt költséges műholdas rádióvevőre vagy online rádióadások hallgatását lehetővé tevő számítógépre cserélnünk. Amennyiben például a tanulóknak Kosztolányi Dezső Édes Anna című regényét kell elolvasniuk, nem feltétlenül szükséges ezt e-könyv-olvasó vagy tablet segítségével tenniük. Az évtizedek óta bevált nyomtatott változat tökéletesen megfelel a célnak. Ha azonban a regényhez kapcsolódóan létrehozunk egy augmentált valóságkörnyezetet, amelyben a tanulók szétnézhetnek a cselédszobák világában, és beleélhetik magukat a kontextusba, már könnyebben megértik a regény mondanivalóját. Hasonlóképpen, Ottlik Géza Hajnali háztetők című művét is lehet könyvből olvasni, azonban a kisregény alapján a SZTAKI eLearning Osztálya által fejlesztett Guide@Hand okostelefonos applikáción belül irodalmi sétákat lehet tenni a valós térben, miközben

a program bemutatja a mű korabeli helyszíneit az augmentált valóság technológiájával.”¹

Még inkább hasznosíthatóvá teszi a könyvet az információs kis- és nagyüzemek munkatársai számára a negyedik fejezet tartalma. Címe: „A jövő digitális”. Alfejezetei:

Bevezetés

Az internet, mint a digitalizáció trójai falova

Az információs társadalom

A digitális kultúra

A negyedik ipari forradalom

Az online nyilvánosság

Az online kommunikáció és média

A fenti problémahalmazok a könyvtári világ napi jobbító és kreatív munkameteire is hatással vannak. Konkrétan a könyvtári transzformációra is kitér a szerző: „Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a digitális tartalom és az internet jelentősen átalakította a könyvtár terét is. A könyvtár fizikai falain belül a nyomtatott tartalmakhoz való hozzáférés mellé már felsorakozott egy új típusú aktivitás, az adatbázisok és elektronikus tartalmak elérése, miközben a könyvtárak tudatosan megjelentek a közösségi médiában. Egyre több olvasó például saját számítógépet visz a könyvtárba, és a Gutenberg-galaxis alapvető információhordozóját, a nyomtatott könyvet már ritkábban használja munkája során.”

A jövő digitális. Ez a fejezetcím. De milyen is lesz ez következő korszak? Szűts Zoltán igyekszik erre a kérdésre széles szakirodalmi hivatkozási apparátussal megtámogatva érvényesen felelni. Igazából gyökeresen újat nem mutat a panorámája, viszont nagyon követhetően és érthetően foglalja össze a jelenlegi ismereteinket a várható tendenciákról. Feltétlenül érdemes átolvasni a könyvnek ezeket a részleteit annak érdekében, hogy napjaink online dinamizmusában tájékozódási pontokat találjunk. Mondhatni kikapukat leljünk a saját felvilágosodásunk kicsiny, de mégis biztos ösvényei számára. Ennél többet kevesen remélhetünk a végtelen online univerzumban való eligazodáshoz.

¹ „Okostelefonos séta a hajnali háztetők között Ottlik Géza születésének 105. évfordulója alkalmából,” SZTAKI, 05. 10., 2017, <https://www.sztaki.hu/innovacio/hirek/okostelefonos-seta-hajnali-haztetok-kozott-ottlik-geza-szuletesenek-105-evforduloja> [Letöltve 2021. február 5.]

Mint minden összefoglaló jellegű – szükségképp tömbösített, halvány ezeztű – megközelítésben, ez esetben is találhatunk vitatható lüktetésű érvközpontokat. Konkrétan szól a szerző a digitális könyvkultúra újításairól, még közelebbről az elektronikus könyv sajátosságairól. A helyzetkép summázatát így adja meg: *„Említsük meg, hogy a tartalom testének is szerepe van a megváltozott olvasási szokásokban. Az olvasás multiszenzoros aktivitás, mivel a lapozás és a könyv tartása során a tapintás és a fogás a domináns, és ez a haptikus percepció része az olvasásnak. A képernyőről való olvasás már azonosíthatatlan távolságra történik a szöveg tárolási helyétől. Új forradalmat, de egyben visszarendeződést is hozott az olvasás területén a hagyományos könyv szimulációjaként értelmezhető e-book. Az e-könyv megjelenése, az e-tinta és az e-papír a gutenbergi hagyományt másolja. Hasonlóképpen, az online környezetben átalakul a szerző funkciója is: távolivá válik, gyakran másodlagos a szerepe az alkotásban. Ez már a kollektív szerző diadalának korszaka. Különösen érvényes ez a közösségi média környezetére, ahol a mindennapi felhasználók játszanak domináns szerepet a tartalom létrehozásában; kiegészítik, kibővítik vagy éppen átírják az eredeti alkotást.”*

Talán nem tűnik természetlen elméletieskedésnek, ha nem tartom szerencsés megfogalmazásnak, hogy az e-könyvet mint gutenbergi szimulációnak határozzuk meg. Érdeemes megemlíteni, hogy maga Gutenberg, és más korai nyomdászok is, kezdetben a kéziratos kódexek teljesen megegyező másolását tűzték ki célul, majd a tehetséges úttörők rövidesen megtalálták azt a formát és technikát, amely gyökeresen átalakította az ember és betű viszonyát. Tehát nem a szimuláció volt az értékválasztó, hanem éppen az ellenkezője: az innováció az olvasás demokratizálása érdekében, a megváltás a régitől, bár természetesen megtartva benne az újdonságba átvihető eszközöket és hatásmechanizmusokat. Az e-book esetében is hasonló történt: a tartalom elérhetősége globálissá vált, szinte az mondható, hogy tovább demokratizálódott a könyviség kultúrája, ám rövidesen az új hordozó, az elektronikus platform, további elemekkel bővítette az eredetileg szöveg alapú médiumot. A szerző maga is ezt látja a későbbi fejezetekben: *„A képernyőről való olvasás azonban más típusú élményt kínál. A hipertext és a multimédia környezetében létrehozott történetek már a konvergencia jegyeit mutatják. A szöveg, a kép, a hang és a videó összeolvadása megfelelő ergonómia esetén növelheti az élményszerűséget, a képernyő kör-*

nyezetében tapasztalt figyelmifókusz-csökkenés azonban megnehezíti a befogadást.”

Úgy hiszem, inkább egyértelművé válhatna az e-book környezetben való eligazodás, ha bátrabban használnánk az e-tartalom (e-content) klasszifikációt. Az e-tartalomnak lehet szöveges e-book változata, de beleférne a keretekbe az e-könyv kibővített változata is, a könyvapplikációktól kezdve, az insta költészetten át, egészen az audiovizuális műfajokig.

A szerző kitér az olvasást leginkább fenyegető, szinte már a könyvet véglegesen megsemmisítő kataklizmaként felfogott jelenségre, a „képi fordulat”-ként jegyzett misztifikációra. A szerző szerint: *„A képi fordulathoz hozzájárul az a tény, hogy a digitális eszközök, az internet és különösen a web 2.0 megjelenésével a technológiai sztenderd kontextusa már fontos szerepet játszik a kultúra létrehozásában és átadásában, illetve a művészet átalakulásában, átalakításában. A digitális fényképezőgépek megjelenése és elterjedése, majd a mobiltelefonokba épülése megteremtette a lehetőséget a felhasználók számára, hogy egy eszköz segítségével, néhány kattintással addig elképzelhetetlen mennyiségű képet készíthessenek és tölthessenek fel az online galériákba. A mediatizált és digitális világ a 2010-es évekre elérkezett a végtelen tárhely korába.*

David Trend amellettt érvel, hogy a képi fordulat hatására az írásbeliség fogalmának újradefiniálása szükséges. Az olvasás ily módon különböző formátumú és kontextusú szövegek befogadását jelölő fogalom, és már elválaszthatatlan a vizuális kifejezőmódoktól.

A képernyők térnyerésének egyik következménye a képi információk felértékelődése. Ez a típusú változás az ember kognitív képességeire is hatással van. Az írott nyelv – a szöveg – befogadása ugyanis folyamatos tagolást és értelmezést kíván, ezzel szemben a képek számos esetben mélyebb értelmezés nélkül is befogadhatók.”

Nem tudni, mit hoz majd a „képírás” újbóli feltűnése a jövő olvasása tekintetében. Fontos, hogy könyvében Szűts Zoltán felveti ezt a témát a továbbgondolás érdekében. Amit ehhez hozzá lehet tenni, hogy az ikonikus fordulatnak vannak pozitív kicsengésű méltatói is, jelentős képfilozófiai elemzők mellett. Erről tartalmas összefoglalót ad Pusztai Virág tanulmánya². A publikáció végkicsengése Szűts Zoltán ismertetésének sokban kedvezőbb

tendenciáira utal: *„Nem jelenthetjük tehát ki egyértelműen sem azt, hogy a képek nem alkalmasak önmagukban való, szöveges kiegészítés nélküli, objektív jelentéshordozásra, sem azt, hogy a helyzet már tökéletesen megérett arra, hogy véglegesen átvegyék a szavak – vagy legalábbis a leírt szavak – helyét. Ha a fent vázolt újmédia-jelenségeket vesszük figyelembe, e dilemma bizonyos mértékig létjogosultságát is veszíti, hiszen napjainkban nem a hagyományos technikai kép az, amely az írott szavak kiszorítására tör, hanem a hibrid kép, illetve az akusztikus és a képi összetevőkkel egyaránt operáló multimédia. Amennyiben a technikai képekkel való (elvont, gondolati) kommunikáció sikerességét előremutató folyamatnak fogjuk fel, akkor be kell látnunk, hogy e folyamatnak még csak az elején járunk. Ebből pedig az következik, hogy e kommunikáció metódusai még kiforratlanok, számos gyermekbetegséggel küzdenek. A képi fordulat égisze alatt született kutatások, teóriák azonban közelebb vihetnek a képi kommunikáció mind dominánsabbá válásával felszínre kerülő jelenségek megértéséhez. E fordulatmodell új szemléletet hozott a képkutatásba, amely nem ad konkrét programot, de megköveteli, hogy ne csupán szemléltői és regisztrálói legyünk azoknak az aktuális folyamatoknak, amelyek a képek sokasodását, jelentőségük fokozódását hozzák magukkal, hanem értelmezzük is a képeket – egyfelől mint autonóm entitásokat, másfelől mint társadalmi produktumokat és a társadalomra visszaható konstitúciókat. A képi fordulat rugalmas, a tudományterületek határai által meg nem kötött, nyitott hozzáállást igényel, amely kötelezi a kutatót arra, hogy megkísérelje felfejteni a képek logikáját, működésük jellemzőit – legyen szó akár a hibrid, akár az akusztikai tényezőkkel együtt ható képekről.”*

A könyv részletesen bemutatja a tanárok újmédia lehetőségeit az oktatás napi munkájához kapcsolódóan. Könyvtárosok számára is hasznos információk nyerhetők így olyan metódusokról, amelyek egyre inkább a könyvtárak világában is meghonosodnak. (Különös tekintettel a pandémia miatt bekövetkezett zárásokra is.) Ilyenek például a virtuális faliújság, a podcast, a videokonferencia felületek, a vitafórumok. Még többet nyújthat a felkészüléséhez a mai könyvtárosnak az új tanári szerepek bemutatása. A tanár funkciók természetesen nem vihetők át teljes egészében a könyvtárba, ám bizonyos elemek feltétlenül megfontolásra érdemesek más közművelődési szakemberek számára is. Az alábbi újmédia tanári tevékenységeket, előre bocsátva, hogy ezek a formák nem választhatók el mereven, mutatja be a szerző (jelen ismertetőben

nem térhetünk ki részletesen ezeknek a szerepköröknek a részletes bemutatására, csak a megnevezéseket soroljuk fel):

- Tutor (vagy mentor)
- Facilitátor³
- Tartalom-kurátor
- Gamifikációs játékmester
- Influencer

„A könyvtáritól a hálózati emberig” című alfejezet azt vizsgálja, milyen változásokon ment keresztül a tudáselsajátítás folyamata. Igaz, alapvetően a tanár és a tanuló viszonyrendszerében, ám visszafogott áttétellel és disztíngvált korrekcióval a könyvtáros és az olvasó kontaktusaira is kiterjeszthetők a megállapítások: „A könyvbeliség és az információs társadalom kognitív habitusa különböznek egymástól, azonban a kettő a jelenben még párhuzamosan létezik. Jelentős eltérés, hogy míg a nyomtatott könyvek a tudást tárolják és a hozzáférést biztosítják, addig az információs társadalmat definiáló infokommunikációs eszközök és digitális platformok nem csupán a tárolásban és a terjesztésben, de az alkotási folyamatban is fontos szerepet játszanak. A legfontosabb különbség mégis az, hogy amíg a nyomtatott tartalmak az oktatásban a didaktikai háromszög egy elemét – a tananyagot – határozzák meg közvetlenül, addig a digitális pedagógiát definiáló technológiai jelenségegyüttes (az infokommunikációs eszközök; a kommunikációs formák és csatornák; a szabadon írható, digitális platformok) a tananyag mellett a tanár és a tanuló szerepét is megváltoztatják, illetve a módszertanra is közvetlen hatással vannak. Ennek következménye, hogy az információs társadalomban a tanári szerep kiterjesztésének és a tanulói attitűdök jelentős változásának vagyunk tanúi.”

² Pusztai Virág: A képekben rejlő kifejezési lehetőségek képfilozófiai reflexiói néhány újmédia-jelenség tükrében. In: Médiakutató, 2019. (20. évf.) 2. sz. 9-18. old.

³ Az e-nyelv portál szerint a szó jelentése: Csoportos folyamatokat, megbeszéléseket levezető. Nem szól bele a tartalomba, de ahhoz, hogy minél jobb eredménye legyen a csoportos megbeszélésnek (pl. egy stratégiatervezés, döntéshozás), biztosít egy folyamatot (mit mi után kell megbeszélni, hívó kérdéseket hoz, olyan gyakorlatokat épít be, amik a cél elérését segítik). Biztosítja a résztvevők egyenlőségét, és a csoport által alkotott szabályok betartását.

A szerző helyzetképe a könyv szerepének változásairól plasztikusak, világosan fogalmazottak. Fontos ezt kiemelni, mert gyakran találkozunk a könyvkultúra jelenkori történéseinek bemutatása kapcsán futurisztikába hajló, meseszerű előadás-módú improvizációkkal publikációs megjelenítésben. Így érvel Szűts Zoltán: *„Amíg a nyomtatott könyv fél évezreden keresztül sztenderdizált termék volt, addig az infokommunikációs eszközök, alkalmazások és digitális online platformok már az elmúlt harminc évben is jelentősen átalakultak.... Végül emeljük ki, hogy míg a tipografikus ember kognitív habitusát meghatározó könyv egyfunkciós hardver, addig az infokommunikációs eszközök multifunkcionálisak. Ugyanaz a hardver támogatja különböző tartalmak elérését, alkalmazások futtatását, tartalmak létrehozását és vesz részt – akár párhuzamosan is – a tanulási folyamatokban, a munkavégzésben és a szabadidő eltöltésében.”*

Sok tanulsága között talán az egyik legfontosabb világitótornya Szűts Zoltán könyvének a fentiekben vázolt kultúratudományos szituáció, vagyis az, hogy a tartalom egy komplex gépezeten – legyen az asztali PC, notebook, vagy tablet – kerül az olvasó szeme elé, jön használatba. Nem könyvespolcon feszül-szorong a tudáskereső, hanem folyamatos keze ügyében az olvasónak. Az ember megérkezett a kulturális antropotechnika korába. A hálózati kibontakozás bővül, a digitális kultúra újabb és újabb dimenzióit tárja fel a művészeteknek, alkotói kreativitásnak. A *„Szellem a gépben”* alfejezet részletesen tárgyalja a folyamatot, csak néhány bekezdéscímet idéznék:

- Beniger forradalma
- Tomasello elméje
- Turing hagyománya
- A gépek mesterséges intelligenciája
- Ong írásbelisége
- Borges könyvtára
- Landow hipervilága

Egész konkrétan a könyvtári jövőre is utal a szerző, igaz – ez érthető, hisz nem ez az alapvető irányvonala a könyvnek – nem fő témaként, hanem a *„A digitális pedagógia, az információs társadalom és a digitális kultúra rendszere”* fejezet részeként. Idézem a vonatkozó bekezdést:

„A digitális kultúra fontos kérdése az oktatás szempontjából, hogy ki fér hozzá az információkhoz, ki látja a „teljes képet”. A szabadon elérhető és digitálisan kereshető tartalom esetében csökkent az előzetes ismerettel kapcsolatos elvárás. Az intézményi struktúrák azonban újraalakulnak a virtuális térben, így a könyvtárak is. A digitális

könyvtárak minden korábbinál nagyobbak lesznek, több ismeretet tartalmaznak, de lassan bezárulnak, és nem lesznek szabadon látogathatók. A Google bedigitalizált – nem teljesen tisztázott szerzői jogú – könyvtárát (Google Books) ugyanis nem lehet bejárni, és ilyen módon is tanulni. A gyakorlatban ez úgy jelenik meg, hogy csak az adott találatokat tartalmazó oldalak és a könyv néhány fejezete érhető el, a többi oldal üres marad.”

Úgy látom, a digitális könyvtár fogalma itt nem teljesen tisztázott a szerző felfogásában. Ez abból is kiderül, hogy a Google Books platformot könyvtárnak tekinti. Valójában a Google Books egy könyves adatbázis, de nem könyvtár abban az értelemben, hogy könyvet szolgáltat. A Google Books csak egy adott szerző munkásságának vagy egy többé-kevésbé meghatározott téma bizonyos – de semmiképp sem teljes körű – elemeinek feltárására alkalmas, ráadásul nem egy könyvtárhoz köthetően, és ráadásul egyáltalán nem a listázott művek szövegének elérését biztosítva. Ettől függetlenül a Google Books egy népszerű alkalmazás, és sok esetben nagyon hasznos kiindulópontja lehet egy keresésnek, kutatásnak. A digitális könyvtár azonban nemcsak a keresést segíti, hanem magát a művet is elérhetővé teszi. Valóban egyre nagyobbak lesznek a digitalizált állományok, amint ezt a szerző is megállapítja. Az azonban erősen vitatható és ellentmondásos állítás, hogy ennek nyomán „bezárulnak”, korlátozzák a hozzáférést digitális gyűjteményeikhez. A digitalizáció célja éppen – a megőrzés mellett – a könyvtár falainak kitágítása, a virtualitás útján minél több szellemi alkotás elérhetőségének, szemléltethetőségének bővítése, sokszorozása. Ami támogatja azonban Szűts Zoltán megállapításait, hogy gyakran találkozni digitális archívumok – az olvasó előtt csaknem érthetetlen – zártságával a jogi korlátok miatt. Tovább növeli a bizonytalanságot, így a felhasználók Google-hoz való közeledését, hogy a digitális könyvgyűjtemények nevei nem tükrözik az adott intézmény valós tevékenységi körét. Elég például a Digitális Irodalmi Akadémiára gondolni. Ebből a névmegadásból az érdeklődők nem érzékelik első megközelítésben, hogy ez a szervezet a magyar kortárs szépirodalom szinte teljes körű szolgáltatója, abszolút szabad hozzáféréssel, kiegészítve az egyes szerzők életművét sokféle bibliográfiai és illusztrációs anyaggal.

Sok más referenciaszintű analízis mellett a könyv bemutatja vázlatosan az internet fejlődését kulturális aspektusokból. A fejezet címe: *„Az internetes kommunikáció és média rövid története a tanulá-*

és a tanítás folyamatainak szempontjából”. Mondhatnánk a tanulás és a tanítás folyamata egyenlő tulajdonképp az internet történetével. Ennek megfelelően a fejezet valójában a számítógépes médiafejlődés története. Négy korszakra osztja a szerző a digitális evolúciót:

- Első: offline világ hálózati előzményei. Mundaneum és Memex
- Második: A világháló
- Harmadik: Mobileszközök, szabadon írható Web 2.0-ás platformok az oktatásban
- Negyedik: Adat- és algoritmuskor.

„Az infokommunikációs technológia alrendszerét alkotó számítógépek, okoseszközök, hálózatok és digitális tartalmak a kulturális programozás újabb lépcsőfokát alkotják, áttrendezve ezzel az ember fejlődésében – tanulásában – szerepet játszó környezetet” – írja Szűts Zoltán a „Szellem a gépben” alfejezetben. A kérdés az, hogy az említett kulturális programozásnak a könyvtárak, dokumentumkezelő szervezetek, archívumok, műveltségi adatbázisok elszennvedői vagy alkotói lesznek? Szűts Zoltán könyve segítséget jelent a tájékozódásban, az elméleti és gyakorlati felkészülésben a digitalizáció szükségszerű kihívásaival találkozó

szakemberek számára, dolgozzanak iskolában, könyvtárban, közművelődési hálózatban.

A könyv, tekintve hogy originálisan digitális publikációnak készült, közléstechnikai értelemben rendkívül jól tagolt, a fejezetek, alfejezetek, képernyő oldalanként tisztán elválasztottak, az alfejezeteken belül egyes témakörök tovább bontottan tárgyaltak. Az áttekinthetőség, felhasználhatóság csak nő azzal, hogy a könyv megformázása az Akadémiai Kiadó MERSZ (Magyar Elektronikus Referenciamű Szolgáltatás) platformjának sztenderdjeire épül. A könyvet irodalomjegyzék, a szerző publikációs listája és életrajza egészíti ki.

Könyvészet:

Digitális kiadás:

Szűts Zoltán: A digitális pedagógia elmélete.[elektronikus dokumentum] Budapest, Akadémiai Kiadó, 2020.

Nyomtatott kiadás:

Szűts Zoltán: A digitális pedagógia elmélete. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2021. 296 old.

Kerekes Pál

(ELTE BTK Könyvtár
és Információtudományi Intézet)

E számunk megjelenését önkéntes munkájával segítette:

Bana Szilvia
Berke Barnabásné
Fonyó Istvánné
Hegyközi Ilona
Kapalkó Réka
Kerekes Pál
Lengyelne Molnár Tünde
Prokné Palik Mária
Racska Réka